

Wstęp

„Bierz i czytaj“. Takie polecenie z natchnienia Bożego posłyszał Augustyn, który szukał prawdy, poznania Boga i właściwej drogi życia. Oddając się lekturze zaproponowanej mu księgi, którą było Pismo Święte, poznał nie tylko Boga, odwieczną prawdę i niezawodną drogę życia, ale także niezmienną naukę małżeństwa i rodziny, jaką w imieniu Chrystusa podaje Urząd Nauczycielski Kościoła. (Święty Augustyn zajmował się problematyką małżeństwa, szczególnie jego sakramentalnością i dobrami. Por. *De bono coniugali*, c. 24, PL 40, 394).

Czytając Pismo, dowiadujemy się, że Bóg pozytywnym i bezpośrednim aktem swojej woli stworzył człowieka na swój obraz: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną... Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem” (Rdz 1, 27–28; 2,18; 2,23–24). W ten sposób Bóg ustanowił małżeństwo, które obdarzył różnymi dobrami i celami i uczynił je początkiem i podstawą społeczności ludzkiej.

To pierwotne małżeństwo o nierozzerwalnym i monogamicznym charakterze przypomniał Chrystus faryzeuszom i przeciwstawił rozerwalnym związkom małżeńskim, jakie dopuścił Mojżesz „przez wzgląd na zatwardiałość serc, a które odbiegały od pierwotnego planu Bożego i podniósł go do godności sakramentu” (Mt 19, 4–8). Chrystus im i nam dał do zrozumienia, że ten „święty związek, ze względu na dobro tak małżonków i potomstwa, jak i społeczeństwa, nie jest uzależniony od ludzkiego sądu” (*Gaudium et spes*, 48), ponieważ sam Bóg jest twórcą małżeństwa.

Nic dziwnego, że Kościół od samego początku i nieprzerwanie otacza troską małżeństwo i rodzinę chrześcijańską. Jest to wynik społeczno-sakramentalnego wymiaru małżeństwa i sakralnego charakteru rodziny.

Szczególna opieka Kościoła nad małżeństwem przejawia się na wielu płaszczyznach, głównie zaś na płaszczyźnie doktrynalnej i prawnej. Nauczanie soborów, synodów biskupów, encyklik, adhortacji i motu proprio papieży; instrukcji i listów konferencji episkopatu pomagało wiernym szerzej i głębiej spojrzeć na małżeństwo i rodzinę oraz pozwalało im lepiej zrozumieć prawdę o wielkiej wartości i zadaniach tych instytucji.

Zrozumiałą konsekwencją pogłębiania nauki o małżeństwie i rodzinie były wydawane przez Kościół ustawy, normy małżeńskie. Są one zawarte głównie w Kodeksie prawa kanonicznego promulgowanym przez Benedykta xv w 1917 roku, w Kodeksie prawa kanonicznego promulgowanym przez Jana Pawła II w 1983 roku, w *Dignitas connubii* Benedykta xvi w 2005 roku oraz w motu proprio *Mitis Iudex Dominus Jesus* ojca świętego Franciszka w 2015 roku. Normy te były dla profesorów prawa kanonicznego i sędziów kościelnych inspiracją do pisania licznych komentarzy, monografii, podręczników i artykułów dotyczących zagadnień prawnomałżeńskich i związanych z procesem o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Mają one duże znaczenie nie tylko dla rozwoju nauki prawa małżeńskiego, ale także dla orzecznictwa. Nowe przepisy dotyczące procesów o nieważność małżeństwa, zawarte w motu proprio *Mitis Iudex Dominus Jesus*, przy dobrze przygotowanych, uczciwych i koniecznie oddanych pracy sądowej pracownikach sądowych dają możliwość szybszego zakończenia sprawy i rozstrzygnięcia jej wyrokiem deklaratywnym. Sędziowie muszą mieć na uwadze to, co często zgodnie powtarzali św. Jan Paweł II i Benedykt xvi w licznych przemówieniach do Roty Rzymskiej, a papież Franciszek potwierdził w 2014 roku – że „prawdziwa pastoralność rozstrzygnięcia zależy od poszanowania natury deklaratywnej ważności lub nieważności małżeństwa, a nie jego rozpadu”.

Dlatego z radością należy powitać publikację pracy zbiorowej pod redakcją ks. dr hab. Roberta Kantora *Struktura i działalność Sądu Diecezjalnego w Tarnowie w latach 1983–2015*.

Głównym celem inspiratora tej pozycji naukowej, który jest cenionym znawcą prawa kościelnego i bardzo dobrym sędzią, oddanym Bogu, kurii diecezjalnej, Uniwersytetowi Papieskiemu Jana Pawła II w Krakowie oraz Wyższemu Seminarium Duchownemu w Tarnowie, było ukazanie

pracy Sądu Diecezjalnego w Tarnowie na przestrzeni wspomnianych lat, troski o wiernych korzystających z posługi sądu kościelnego, o możliwie szybkie prowadzenie ich spraw o stwierdzenie nieważności małżeństwa oraz dbałości o to, by pośpiech nie naruszył charakteru czysto deklaratywnego orzeczenia sądowego w poszanowaniu zasady nierozzerwalności małżeństwa.

Dla autorów tej pozycji nagrodą i radością będą osoby, które wezmą ją do ręki i będą czytać. Przez jej lekturę poznają rolę sądów kościelnych w realizacji sprawiedliwości, zadania i obowiązki osób zaangażowanych w dotarcie do prawdy, w zdobycie pewności, czy zaskarżone małżeństwo zostało zawarte ważnie lub nieważnie. Tak więc czytelnik pozna rolę sędziego, obrońcy węzła małżeńskiego, biegłego sądowego, notariusza, adwokata i pełnomocnika w procesie o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Na pewno z dużym zainteresowaniem spotka się artykuł o pracownikach naszego Sądu w latach 1983–2015, o orzecznictwie oraz o zestawieniach procesów wydanych.

Gratulując redaktorowi i autorom prezentowanej pozycji, życzę następnych publikacji z tej dziedziny, ukazujących wspaniałe dzieło Boga, jakim są małżeństwo i rodzina, oraz pracę powołanych do jego strzeżenia, obrony i pomocy tym, którzy przeżywają dramat rozpadu małżeństwa i obawę o swoje zbawienie.

ks. dr Władysław Kostrzewa
oficjał Sądu Diecezjalnego w Tarnowie